

Italija in Trst na križpotju

Spomladanske volitve odločilne za demokracijo

V Italiji smo priče najbolj dolgi volilni kampaniji, kar jih pomnimo. Kot je zadnja leta v navadi, potekajo v vzdušju obrekovanja, kreganja ter agresivnosti, med strankami in v strankah samih.

Danes pa je prisoten še dodaten element, poskus protidemokratskega, avtoritativnega preobrata v državi.

V vsej povojni italijanski zgodovini smo imeli več takšnih poskusov, ko so tajne in protizakonite organizacije (P2, Gladio, obdobje terorizma) skušale izpostaviti drugačen red v državi. Danes, ko so propadla pravila, ki urejajo politično in moralno življenje v državi, se ta poskus odvija pri belem dnevu s prvinami "belega golpe-ja". V državi, kjer se tolerira razdiralno vlogo samega predsednika republike, ki s svojimi izjavami žali dostojanstvo vidnih predstavnikov demokratskega življenja, ruši institucije kot so sodstvo, parlament, stranke, ki naj bi bile izraz pluralnosti in demokracije, ki se mu dopušča, da blati odporniško gibanje, ko se vse to tolerira se očitno snuje drugačen red, ki z demokracijo nima nič skupnega. Tudi zadnje Cossigove izjave o oboroževanju Krščanske demokracije v letu 1948 moramo brati kot depistažo pri iskanju odgovornosti celotnega obdobja strategije napetosti po atentatu na Trgu Fontana.

Vsak resnično demokratsko vstrojen človek pa mora razmisliti o tem, da danes ne gre samo za rušenje politične strukture države, temveč predvsem za rušenje demokratskih institucij in kar je najbolj zaskrbljujoče za rušenje demokratskih odnosov v civilni družbi.

Nekaj primerov: nemoralna gonja proti homoseksualcem, ki jo je sprožil odlok občine Bologne, po katerem bi imeli ti pravico do "strehe nad glavo", rasistični izbruhi širom Italije, izjave ministra Martellija po katerih se legalizira zakon FAR WESTA, ko v odsotnosti pravne države si mora človek sam pomagati, da lahko sploh preživi...

V tem ozračju stranke, ki smo jih v vseh teh letih označili kot "demokratske" tekmujejo med seboj kdo je bolj "na desni". Ob tem izražajo globoko zaskrbljenost zaradi volilnih uspehov, ki jih žanjejo "Leghe". Zaskrbljenost pa je bolj naravnana na izgubo lastne oblasti, kot pa v analizi vsebine političnih in predvsem kulturnih predlogov ki jih ponujajo "Leghisti". Ti predlogi so globoko rasistični, vnašajo "neofašistične" elemente, ki pa očitno padejo na plodovita tla.

Plodovita tla, ker resnično stranka in politični sistem je v Italiji degeneriral do take mere, da je verjetno za vsakega posameznika najlažje prepuustiti drugim vsako odločitev (naraščajoče število ljudi, ki sploh ne vo-

li več, je dokaz za to), ali pa da se išče rešitev za partikularistične interese (privatne, osebne), ne da bi si sploh postavljali problem "družbe" v svoji kompleksnosti.

Premostitev tega stanja ni lahka. Politični, strankarski sistem, tako kot se je v letih oblikoval, je namreč do take mere legitimiral samega sebe, da vsebuje v sebi elemente vlade in opozicije vladi. To pa pomeni tudi konec demokratskega življenja in možnost alternativnih vlad.

Prav zaradi vsega tega mora imeti danes levica še posebno vlogo.

Demokratska stranka leve si je prevzela svoje odgovornosti. V trenutku, ko smo se odločili za premostitev komunistične partije z ustanovitvijo nove stranke, smo jasno povedali, da se je zaključilo obdobje, ko je KPI imela vlogo opozicijske stranke. Danes je nujno, da se izpostavijo pogoji za alternativno vladno levičarsko koalicijo, ki bo sposobna izoblikovati nova pravila v družbi.

Poskus, ki ga skušamo uvesti v Trstu s predstavitvijo na volitvah demokratske lige Trst za Evropo gre v to smer. Možnost predstavitve levičarskih kandidatov na eni sami listi bi nedvomno preprečilo razpršenje glasov in bi v Trstu ustvarilo pogoje za širše sodelovanje med levičarskimi strankami, silami in subjekti tudi na poletnih administrativnih volitvah.

In Trst še kako potrebuje nove alternativne levičarske oblasti!

"Tragedija italijanskih ujetih vojakov, poraženih v napadu na Sovjetsko zvezo, bo dokazala tisočim italijanskim družinam v kakšen prepad je Italijo pahnila nora zavojevalna politika Mussolinija in fašističnega režima". Te, ali tej vsebini podobne, Togliattijeve besede izpred 49 leti polnijo z masnimi črkami časopise v času, ko italijanska republika doživlja najnevarnejšo in najbolj temačno krizo svoje zgodovine. Je možno, da jih je Togliatti res zapisal v odgovor italijanskemu tovarišu, ki ga je spodbujal, da bi on posegel pri Stalinu, da bi olajšal ujetništvo italijanskih vojakov. Tu ni mesta, da bi se spuščali v razpravo, če je ta tekst verodostojen, po kakšnih poteh je prišel v javnost in to v strnjeni obliki, - zakaj je sploh bil shranjen v arhivih KGB-ja, itd.

Togliatti spada med prve najpomembnejše italijanske politične like tega stoletja in kot tak je že od davno izročena zgodovini. Težko si je zamisliti nastanek te republike in utrditev ita-

Goriška federacija DSL predstavila kandidate

Na Goriškem bo za senat kandidiral prof. Darko Bratina

Goriška federacija Demokratske stranke leve je izvolila kandidate za aprilске politične volitve. Tokrat bo zastopan tudi Slovenec v osebi univerzitetnega profesorja Darka Bratine. Pomembno je dejstvo, da je tudi kandidatura izšla iz glasov posameznih sekcij stranke. Nov statut stranke DSL in dodatna demokratizacija volitev kandidatov sta neposredno vključila v odločanje vse pripadnike sekcij goriške federacije. Na prvi seji je namreč vodstvo predlagalo svoje ljudi, delegati pa so vnesli nekaj popravkov in med drugim zahtevali kandidate za zbornico: Cragnolin Adriano, Flebus Denise, Lamberti Marzio, Maran Alessandro, Minin Edi, Darka, Di Dato Rosario, Papais Lorenza in Redivo Renza.

Nato so kandidate predstavili po sekcijah goriške federacije in so se po diskusiji tovariši DSL morali izreči o kandidatih s tajnim glasovanjem.

Izidi volitev so bili sledeči:

ZBORNICA:

Cragnolin Adriano	302
Pirella Gianna	202
Poiani Lucio	195
Maran Alessandro	156
Lamberti Marzio	101
Minin Edi	90
Flebus Denise	88

Nekaj glasov so dobili še sledeči tovariši: Zotti - 4, Bolzan - 2, Di Maria, Persi, Pian E. in Zilli - 1 glas.

SENAT:

Bratina Darko	424
Papais Lorenzo	335
Redivo Renzo	137
Di Dato Rosaria	126

Glasove so dobili še: De Pace - 6, Pirella - 3, Bon - 2, Gherghetta - 1 glas.

Iz volitev izhaja dejstvo, da je tovariš Darko Bratina dobil globalno največ preferenc, kar se dodatno dviga njegov ugled v stranki sami. Glede nje-

gove kandidature se je ogrevalo tudi samo vodstvo stranke. Ne smemo pozabiti, da Bratina uživa veliko ugleda tudi izven stranke, saj je aktivno angažiran bodisi na akademskem, kulturnem, raziskovalnem in manjšinskem področju. Poleg tega je Darko Bratina konkretna možnost, da se izvoli goriškega Slovenca v senat republike, saj so objektivno gledano možnosti res zelo dobre. Ne smemo pozabiti, da se je tov. Bratina že predstavil kot kandidat na listah KPI za evropske volitve in zbral veliko število preferenc. Treba je tudi povedati, da kandidira v okrožju, ki je vedno dalo stranki senatorja. Ne smemo namreč pozabiti dejstva, da bo Bratina nasledoval Nereu Battellu. Battello zaupša državno politično prizorišče po dveh mandatnih dobah, v katerih se je odlično izkazal in sta mu stranka ter goriška federacija izrekla priznanje za svoje delo in požrtvovalnost. Ni potreba posebej poudarjati, da je Battelova vloga v parlamentu dvignila Goriško iz politične perifernosti. Kandidature mora potrditi še deželni komite stranke, vendar ni mogoče mimo dejstva, da se je že goriška baza odločila za svoje predstavnike. Bratina bo v goriškem okrožju edini kandidat za senat. Da bi se izognili presenečenjem je bilo določeno, da se predstavi samo en kandidat za senat, sicer bi bipolarizem med dvema kandidatom, posebno še med goriškim in tržiškim predstavnikom, lahko samo škodovala stranki in bi lahko privedla do dvojnega neuspeha. Glede zbornice pa je federalni komite odločil, da bo deželnemu zboru stranke predlagal tri kandidate in sicer Adriana Cragnolina, župana v Špetru ob Soči, Gianni Pirello, članico vsedržavnega sveta DSL in Lucia Poiana, občinskega svetovaleca v Trstu.

MARKO JARC

Očetje in sinovi

Medtem, ko je šel naš časopis v tisk, se je izkazalo, da je bilo Togliattijevo pismo potvorjeno, kar dokazuje nizkotnost naših nasprotnikov in obenem še potrjuje vrednost spodaj zapisanih misli.

lijanske demokracije brez njegovega prodornega razuma in trdne volje. Togliatti je bil gotovo človek iz "jekla", kot se je temu enkrat pravilo. Samo tako so se lahko obdržali pri življenju tisti neizprosni, jekleni revolucionarji, ki so hoteli zgraditi novi svet, namesto tistega, ki so v istih letih gradile prav tako "jeklene" neusmiljene fašistične diktature.

Volja narodov, moč zapadnih demokracij in komunistična internacionala, ki je bila sestavljena od takih ljudi, kot je bil Togliatti: ti dejavniki so porazili fašizem in nacizem. Ne vem, če brez tega zaveznitva bi danes lahko svobodno razpravljali o napakah

in neizprosnosti tistih, ki so takrat bili protagonisti.

Njihove vrline in njihove napake, njihov čas in njihov razum more soditi edino zgodovina, to je zgodovinarji, ki imajo pogoje, da svobodno in pošteno raziskujejo. Da zaživi ali pa, da oživi demokracija v Evropi so poginile milijonske množice ljudi, celi narodi so bili v nevarnosti izginotja: potrebni so bili taki maščevalci demokracije. Dolžnost italijanske demokracije v letu 1992, se pravi dolžnost vseh nas sodobnikov, je, da se danes demokratsko življenje očuva in razširi samostojno, brez potrebe takih trdnih branilcev, kot so bili ti naši očetje.

Nastopi Cossige v zvezi s Togliattijem so poskusi potvarjanja zgodovine, ki služijo za nizkotne in nevarne politične špekulacije, ki spadajo v sedanjí čas, v sedanje razmere. Mi očetov (ki so obenem očetje demokracije v Italiji) ne napadamo in ne zanikamo, pa se tudi za njimi ne skrivamo. Očete lahko le spoštujemo!

Slovenci na volitve

Skupaj ali ločeno?

Pred kratkim je v prostore prosvetnega doma na Opčinah privabilo veliko poslušalcev srečanje med predstavniki treh strank, ki tradicionalno združujejo slovenske volilce.

Miloš Budin, Stojan Spetič in Ivo Jevnikar naj bi odgovorili na vprašanje, če bomo Slovenci našli dogovor za skupen nastop na bližnjih političnih volitvah.

V prvih, uvodnih nagovorih, je bilo slišati zelo jasne želje vseh, da bi do takšnega dogovora prišlo. Ko so pa stvar poglobili, je bilo razumeti, da je dogovor skoraj nemogoč.

Zato smo se obrnili na Miloša Budina z nekaj vprašanji, ki naj bi pojasnila vsaj tiste točke, ki so na srečanju izgledale kot glavna ovira na poti dogovarjanja.

Na okrogli mizi, ki je bila prejšnji teden na Opčinah, je verjetno poslušalce ponovno presenetil razkorak med načelnimi stališči treh strank in velikimi težavami, ki se pojavljajo za resničen sporazum. Vsi ste poudarili potrebo po širokih zavezništvih, toda dogovor se je zdel nemogoč. Kje je po tvoje glavni vzrok?

Najprej je treba poudariti po mojem enega bistvenih podatkov ali ugotovitev: v tem volilnem sistemu ne moremo Slovenci sami - to je brez drugih italijanskih glasov - izvoliti parlamentarca, pa če združimo prav vse naše glasove vseh barv do zadnjega! Ta podatek moramo upoštevati, da ne bi sami sebe "sleparili" pri tem razmišljanju. Dogovor med Slovenci torej ne zadostuje, saj je za izvolitev poslanca v tržaški pokrajini potrebnih okrog 40 tisoč glasov, za senatorja pa sorazmerno, v odstotkih, še več.

Doslej smo slovenskega parlamentarca izvolili kot KPI, torej s slovenskimi in italijanskimi glasovi skupaj.

Po spremembi KPI v DSL in odhodu Komunistične prenoje pa je zelo verjetna razpršitev, ki bi onemogočila izvolitev dveh naših parlamentarcev v Trstu, od katerih je bil eden vedno Slovenec. Zaradi tega je, mislim, danes toliko bolj razširjena med Slovenci razpoložljivost, oziroma želja za skupen dogovor, ker ni več "garancije", ki jo je nudila KPI, a si vendar želimo izvolitve našega človeka. Prav zaradi tega konkretnega cilja ta želja ni omejena samo na dogovor med Slovenci, marveč je to želja za širši sporazum, tak, ki bi zagotavljal dejansko izvolitev.

To pomeni, da se morajo dogovoriti v celoti stranke kot take. In tu so težave, saj sta v tem sistemu strankarski interes in miselnost pred in nad vsem - na žalost! Slovenci nismo izven tega

in bojim se, da gledamo tudi na parlamentarne volitve kot na priložnost za tako ali drugačno uveljavitev strankarskega interesa.

To velja za vse, vendar je nujno, da poslušamo do zadnjega v smeri dogovarjanja in združevanja tako med Slovenci kot med levičarskimi in laičnimi silami. Babilonja strank nima smisla in pomaga temu, ki je že na oblasti.

Če sem prav razumela, je treba poleg političnih upoštevati seveda tudi aspekte volilne zakonodaje. Bi lahko na kratko povedal, kakšni so pogoji za izvolitev senatorja in kakšni za izvolitev poslanca?

V Trstu se izvolijo trije poslanci (zadnjič Coloni KD, Bordon KPI in Camber LPT-PSI), tretji navadno z ostanki

v vsedržavnem "kotlu". Za izvolitev je potrebnih okrog 40 tisoč glasov.

Poleg tega ima naša Pokrajina 2 senatorski mesti. Mi smo vedno izvolili senatorja v tržaškem okoliškem okrožju, kjer smo zbrali približno 30 tisoč glasov.

Vendar se senatorska mesta dodelijo v deželnem okviru, ki jih predvideva sedem. KD je zadnjič zbrala skupaj v deželi toliko glasov, da je odnesla 3 senatorje, KPI je dobila dva (Battello v Gorici, Spetič v Trstu), PSI tudi dva.

Tokrat bi morala DSL gotovo izvoliti enega (najverjetneje v Gorici, kjer imamo kot stranka najboljši odstotek), v tekmi pa je tudi za drugega. Skupen dogovor več sil v Trstu, bi k temu bistveno prispeval. Stoodstotne gotovosti seveda ni, kot je jasno,

da se možnosti povečajo, če se sporazum razširi na Gorico in dlje.

Prav tako pa je jasno, da je za vse levičarske stranke možnosti še najmanj, če se predstavijo vsaka zase.

Ko govoriš o skupnem dogovoru, misliš očitno na Slovence in na Demokratično ligo...

Seveda, stvari sta po mojem "naravno" povezani. Predlog za Demokratično ligo je predlog, da se združijo sile demokratičnega, odprtega Trsta, ki tekmuje proti nacionalističnemu, zaprtemu nazadnjaškemu delu mesta. Enotna, dogovorjena slovenska kandidatura bi našla logično mesto na taki listi, kakršno bo predstavljala Demokratična liga, če bo uspela.

Kakšni so izgledi za uspeh projekta Demokratske lige "Trst za Evropo"?

Delamo na tem, čeprav ne gre lahko, ker se mi zdi, da se tako Komunistična prenova, kot nekateri Zeleni in druge manjše formacije žal pripravljajo na samostojen nastop, PSI pa z gleda, da ima raje povezavo z LPT.

Kot DSL smo se dali na razpolago za Demokratično ligo, a če ta ne uspe v zadostni meri, gremo naprej sami, saj imamo vsekakor na levi mi največ možnosti v Trstu tako za poslansko zbornico kot za senat, tudi seveda s slovenskimi kandidati.

Na koncu pa bi podčrtal dejstvo, da smo kot DSL za "sigurno" goriško senatno okrožje določili kandidaturu Darka Bratine, da zagotovimo slovensko prisotnost v parlamentu. Besedo "sigurno" dajem med navednice, ker je treba vsekakor zbrati čim več glasov...

Vendar velja vztrajati za skupne slovenske kandidature in v tem smislu nobena naša odločitev ni zaenkrat še dokončna.

Obisk vsedržavnega tajnika DSL v Trstu

Nevarna hipoteka na bodočnost mesta

Odločitev socialistične stranke, da sklene volilno zavezništvo z Listo za Trst, bi lahko, še do pred par leti, čisto enostavno ožigosali kot izključno iskanje volilnih rezultatov.

Danes pa morebitni uspeh tega zavezništva predstavlja nekaj dosti bolj resnega, ki postavlja hudo hipoteko na bodočnost tega mesta.

Smo namreč pred zgodovinskim dogodkom, ko bodo v bivši Jugoslaviji dokončno priznane in ustanovljene nove republike. Italija bo mejila z republiko Slovenijo, z vsem tem kar to nova prinaša v prvi vrsti za našo deželo in mesto in ne nazadnje za našo manjšino. Nevarnost je, da bosta med tržaškimi parlamentarci, sooblikovalci tega obdobja, Camber in Agnelli!

Zlahka si lahko predstavljamo stališča, ki jih bosta zagovarjala, zavrtla, nazaj obrnjena, brez vsake realne perspektive napredka ne na ekonomskem področju (zlogani kot so Ricompriamoci l'Istria so zgovorni) kot na področju demokratičnih in prijateljskih odnosov v naši deželi in s sosedi.

Zanimivo bo zadržanje slovenske komisije socialistične stranke med volilno kampanijo, kot tudi Primorskega dnevnika. Že leta smo namreč podvrženi pozivom, da glasujemo za tiste stranke v katerih se prepoznavamo Slovenci, tradicionalno so bile to KPI, SSk in PSI.

Bo tudi tokrat tako? Kdo bo lahko zagovarjal slovenski glas za Camberja in Agnellija? Bo končno prišlo, do izpostavljanja jasnejših, bolj kritičnih stališč v naši sredi?

Occhetto s Slovenci

Med svojim obiskom v Trstu se je vsedržavni tajnik DSL Achille Occhetto sestal tudi z enotnim predstavništvom slovenske narodnostne skupnosti.

V četrtek, 6. februarja se je mudil na obisku v Trstu vsedržavni tajnik Demokratične stranke levice Achille Occhetto. Na poti v naše mesto se je ustavil v Torviscosi, kjer se je srečal z delavci tamkajšnjega obrata "Chimica del Friuli", ki se borijo za obstoj tovarne in za ohranitev delovnih mest. V hotelu Savoia pa se je tajnik

DSL najprej sestal z zastopstvom slovenske manjšine, nato še s predstavniki italijanske skupnosti v Sloveniji in na Hrvaškem.

Slovenci so Occhetto izrazili nezadovoljstvo nad zadržanjem italijanske države, ki še ni izpolnila svojih ustavnih dolžnosti do manjšine, na sestanku pa je tekla beseda tudi o po-

trebi, da bi parlament v sklopu volilne reforme odobril tudi normativ, ki bi zajamčil manjšini parlamentarno zastopstvo. Druge države so za to že poskrbele, kar velja tudi za Slovenijo, ki jamči zastopstvo v parlamentu italijanski in madžarski manjšini. Occhetto se je obvezal, da se bo DSL v novem parlamentu potegovala za dosego tega cilja, na teh volitvah pa bo naredila vse, da bo manjšina spet dobila svojega parlamentarca. Slovenska delegacija je voditelja seznanila tudi z nesprijemljivim sklepom deželnega nadzornega dohora, ki je iz statuta Občine Sovodnje ob Soči črtal vse člene, ki zadevajo rabo slovenskega jezika.

Occhetto je nato na ločenih sestankih sprejel predsednika in tajnika italijanske Unije Bormeja in Tremula ter italijanskega poslanca v slovenskem parlamentu Jurija in Battellija. Zvečer pa se je udeležil dobro obiskane manifestacije DSL na Pomorski postaji. Pred njim je v slovenščini med drugim spregovoril tudi prof. Darko Bratina.

Predlog openske sekcije DSL

Občina na Krasu?

Marsikoga je v zadnjih tednih presenetilo stališče, ki ga je v javnost iznesla openska sekcija DSL o ustanovitvi občine na tržaškem delu Krasa. Predlog namreč ni nov, o njem se govori že več let, vendar doslej je prihajal iz povsem drugih krogov.

Sekcija je tako v torek organizirala prvo srečanje na to temo, na katero je povabila predstavnike ostalih sekcij stranke s tega območja.

Tajnica Anamarija Kalc je uvodoma obrazložila, zakaj se je sekcija odločila za ta korak. Doslej je Slovence namreč zadrževalo načelno, politično in kulturno vprašanje. Z odcepitvijo Krasa od tržaške občine bi se bolj izolirali Slovence, ki živijo v mestu. V tej smeri gre tudi nedavni predlog, naj bi združili oba rajonska sveta in jima pridružili še Lonjer in Podlonjer, tako da bi pri Svetem Ivanu bilo premalo Slovencev, ki bi zahtevali dvojezičnost v rajonskem svetu.

To je dolga leta pomenilo pravo izsiljevanje napram Slovencev, je dejala Kalčeva, ki smo bili talci protislovenskih krogov. Vsilili so nam svojo logiko, to je številčnost kot kriterij za priznanje pravic. Načelno smo ta princip vedno zavračali, v konkretnem pa smo ga sprejeli.

Proti predlogu o samostojni kraški občini je spregovoril Slavko Štoka, ki je bil vrsto let predsednik zahodnokraškega rajonskega sveta. Gre za

odločitev, ki bi imela zgodovinske razsežnosti, je dejal. Slovenci na Krasu, in še posebej na zahodnem, to je na Proseku in Kontovelu, smo vedno bili vezani na mesto Trst, gospodarsko in kulturno, saj so tudi vsa slovenska kulturna središča bila v mestu. To še posebej velja za Prosek in Kontovel, ki sta živela od ribištva in katerih prebivalci še imajo vsa svoja zemljišča na Bregu do Barkovelj. Po drugi strani zahodni Kras ni nikoli bil in tudi danes ni povezan z vzhodnim Krasom, kar dokazuje dejstvo, da vmes ni zrastle niti ena hiša. Če bi se odločili za tako daljnosežen korak, bi to morali dodobra proučiti. Tako je Štoka predlagal, naj bi naročili znanstveno študijo, recimo Sloriju. Preureditev bi bila potrebna na vsem kraškem prostoru od Gročane do Devina, če bi resnično želeli racionalizirati upravo.

V korist predloga pa je zelo odločno stopil Dolfi Wilhelm, ki tudi že vrsto let sedi v rajonskem svetu. Vsa ta leta smo se zavzemali za decentralizacijo, ki naj bi končno prepustila krajevnim skupnostim odločanje o svojih problemih. Ustanovitev rajonskih svetov smo sprejeli z navdušenjem, ki se je pa z leti spremenilo v obup. Vse, kar so rajonski sveti predlagali, ponavljali, zahtevali, tudi soglasno, z glasovi strank, ki imajo v rokah občinsko upravo, je bilo kot bob ob steno. Iz leta v leto je slabše. Beguncem v Campo Romano je dežela popolnoma obnovila hiše deset let potem, ko so jih že odkupili. Istočasno pa opensko središče in vse kraške vasi propadajo, ker ne le da ni podpor za obnovo, toda za to ni mogoče niti dobiti dovoljenja. Vsak se prej ali slej

naveliča prositi in zahtevati stvari, ki vnaprej ve, da bodo zavrnjene. V prid kraški občini je govoril tudi Ivo Širca, ki je sicer priznal, da so dosednji zadržki še veljavni in so tudi zelo težki. Toda samostojna kraška občina bi med drugim lahko bila članica Kraške gorske skupnosti, kar tržaška prej ali slej ne bo več mogla biti po novih zakonih. Razvoj gre sicer v smeri združevanja občin, je nadaljeval, saj majhne občine ne prenesejo velikih stroškov za razne usluge, toda to se bo v kratkem nedvomno reševalo z medobčinskimi dogovarjanjem, ki bi bilo lažje z občino na Krasu.

Odločno za samostojno občino je bil tudi Pavel Fonda. Po njegovem je čas, da se Slovenci rešimo nekaterih stališč, ki slonijo na logiki ohranjanja obstoječega. Kot primer je navedel majhne vaške šole, kjer morajo otroci trpeti v večrazrednicah, kjer izgubijo celo vrsto pomembnih sestavin vzgoje in izobraževanja, v imenu neke zastarele ideje o šoli kot vaški kulturni ustanovi. Argument o Slovincih z žrtvijo Kraševcev ne pridobi ničesar. Izračunano je bilo, da polovica tržaških Slovencev živi v mestu. Z odcepitvijo Krasa bi morda odstotek Slovencev v občini padel za 1 ali 2 odstotka, toda italijanski nacionalisti bi izgubili izgovor, da itak živi slovenski del tržaškega prebivalstva samo na Krasu, soočiti bi se morali s Slovinci, ki živijo v mestu.

Razprave so se udeležili še številni drugi tovariši, zaključkov pa ni bilo, saj gre za komaj odprto razpravo, pri kateri so zaželeni še drugi posegi. Uredništvo Dela vabi k udeležbi tudi svoje bralce.

TČ

Predsednik Cossiga in IX. korpus

Vdovci hladne vojne

Komaj bi lahko kaj dodali temu, kar so v svojih odgovorih na Cossigovo zmerjanje "zloveščega IX. korpusa" z odločno in dostojanstveno držo pribili bivši borci in aktivisti iz onstran meje. V njihovih stališčih se s ponosom zrcalimo.

Ni dvoma, da je to krčevito, bolezensko brskanje po preteklosti namenjeno današnjim političnim potrebam, da streže iskanju oprijemališč zoper izgubljeno ravnovesje dočerašnjih preprostih in zanesljivih resnic. Vemo: ni jim do zgodovine. Mar se ni navsezadnje stroka že davno lotila najbolj pretresljivih medvojnih protislovij in zagat? Da sta partizanščina in odpornišvo bila vse prej kot spomladanski sprehod v naravo ali viteški dvoboj, pa najbolje ve, kdor se ju je udeležil.

Da: ta žolčna vnema, da bi zasidranost današnje zgodovinske zavesti zdrknila s tečaja protifašistične razvodnice in se ustoličila na barikadah protikomunizma, streže poglavitnemu cilju: ovekovečenju bajke o državniški nezanesljivosti leve in o neomajnosti središčne vloge KD v italijanskem političnem prostoru zavoljo njenih prvoborčevskih protikomunističnih zaslug.

Zato se Craxi že vnaprej zavezuje k povolilni tlaki na posestvu KD; socialdemokrat Cariglia pa si, kot kaže, veliko obeta od brisanja besede "socializem" s strankinega grba. Na žrtveniku tako posvečenega cilja bi - kdo dvomi? - izpuhtel Cossigov bes na strankarske "prijatelje", ki so ga pustili na cedilu sumov o vpletenosti Gladia v svinčena leta italijanske demokracije, saj bi ob njem podeljeva-

li splošno odvezo za vse grehe in nizke udarce, k so doleteli italijansko demokracijo v imenu protikomunizma; izpuhtela bi neotesana srboritost Bossijevih pajdašev, kot se je že zdavnaj unesla protistrankarska ihta tržaških melonov.

Solistična igra predsednika republike je slepilo; ta ples še vedno vodi KD. V njem, nima levica kaj iskati. Jalo vo prerekanje o preteklosti je past, v katero naj bi se demokratična levica ujela, kljub temu, da je obračun s svetlimi in senčnimi stranmi svoje zgodovine prva odkrito in pošteno opravila.

Enkrat za vselej? Nikakor! Zgodovine še ni konec, prav tako ne izpitov, ki jih zastavlja politiki, kot tudi ne nalog, ki jih narekuje zgodovinopisju. Toda jedro odprtih vprašanj ni v protislovjih protifašističnega tabora izpred petinštiridesetih in več let, temveč v pravilnem razumevanju pomena in izzivov preloma s hladno vojno: ločnica teče - pronicljivo opozarja Mihail Gorbačov - med tistimi, ki v koncu hladne vojne vidijo zmago-slavje ene od strani nad poraženim nasprotnikom, in tistimi, ki v njem vidijo naporno, nemalokrat tragično in krvavo izvijanje človeštva iz spon lažnjivih predsodkov in vzajemne grožnje z jedrskim uničenjem. Koliko pasti preži na tej poti, dovolj nazorno pripovedujejo kavkaška, iraška in balkanska zgodba.

Ogniti se jim je mogoče s politično treznostjo in preudarnostjo, ne pa z netenjem strasti, zmerjanjem in ščuvanjem, z obrekovanjem in arhivskimi ponaredki!

R.K.

Povzetek članka Franca Jurija za Voce del Popolo

Dvomljiva stališča italijanske Unije

V ponedeljek 20. januarja je v časopisu Voce del Popolo, glasilo italijanske manjšine, ki se tiska na Reki, izšel članek z naslovom "Opinioni - La miopia dell'Unione italiana" (Mnenja - kratkovidnost italijanske Unije). Članek je zanimiv, ker gleda na problematiko manjšin, italijanske in slovenske, in posledično na podpis - nepodpis tristranskega memoranduma s posebnega zornega kota. Vemo, da se je Slovenija odrekla listini, da bi ne škodovala Slovincem v Italiji. Podpisnik članka Franco Jurij, se zgraža nad pozicijami Unije Italijanov iz Istre in Reke ter na njihovo politično kratkovidnost in politični egoizem. Juri ostro kritizira komunike s katerim je Unija Italijanov izrazila ostro nasprotovanje in nezadovoljstvo do slovenske vlade, ki ni hotela podpisati tristranskega memoranduma. Rim si je namreč prizadeval, da bi s svojo prisotnostjo dal tudi pravno priznanje novima republikama, njihovi suverenosti in hkrati, da bi prinesel nekoliko tolažbe in pomiritve po mrzli prhi nepodpisane-ga memoranduma. Rim si je namreč prizadeval, da bi tudi najbolj skeptične evropske države priznale novi državni enoti. Vendar so ga evropski parterji v dobršnji meri prehiteli, saj

je mogla italijanska država prenašati nasprotovanje in nelagodnost nezadovoljenih manjšin. Slovenija je pokazala nekaj ponosa, ko se je odrekla sporazumu. Vendar, trdi Juri, je bila poteza nujna, saj zaradi notranjih političnih težav in bližnjih volitev (!). Vlada je zahtevala upravičeno nadaljna pogajanja in nova srečanja. Cossiga se je teh zapletljajev zavedal in je prišel z namenom, da prepriča predsednika Slovenije Kučana, da tudi zastoj v pogajanjih ni skazil prijateljskih odnosov med državama in da ni potreba, da se Slovenija preveč ozira na dobrodušnost kanclerjev Kohla in Vranitzkega. K sreči je že minister De Michelis razumel, da so zahteve po trojnem podpisu memoranduma do datuma 15. januarja le voda k mlinu nacionalizma, na obeh straneh meje. Če bi slovenski minister Rupel podpisal listino, bi namreč po vsej verjetnosti politično pogorel in bi morda odločno uničil še zelo delikatna ravnotežja, ki se ustvarjajo v centru in levici. Tudi je odveč dodati, meni Juri, da bi podpis memoranduma še prej škodil manjšinam. Kdor namreč vsaj nekaj pozna ljubljansko politično prizorišče se sam zaveda, da bi se s podpisom podrl slo-

venski ponos in javno mnenje bi poteze ne odobrila. Zato je bila odločitev, da se ne podpiše sporazuma samo sinteza in trezna presoda političnega vzdušja in potreb Slovenije. Toliko več, ker že sama ustava zagovarja manjšinam tako visoko stopnjo pravic, da ni primerjave niti v državah, ki so članice Evropske Skupnosti. Kar je pravi kamen spotike za Slovenijo je pravzaprav delitev italijanske manjšine v dve državi. Ljubljana se je vedno skušala ogniti realnosti problema, ker je sama dvignila državno mejo s Hrvaško in je dajala manjšini nebulozna zagotovila. Vendar bi se lahko rešilo problem italijanske manjšine z dogovorom med Hrvati in Slovenci, brez posrednika, oz. brez rimskih botrov. Tudi Italija bi lahko pokazala svoj vpliv na drugi način, kakor je bilo s predlogom za memorandum, in bi se tako z lahkoto postavila pred šibko Slovenijo. Najvažnejše pa je vsekakor, da se zaščita Italijanov na Hrvaškem približa nivoju tiste v Sloveniji. Vendar se tu zataknemo pred veliko kontradikcijo v katero je zabredla Unija Italijanov. To je zahteva o recipročnosti. Sedaj je vse zastoj jokati za nečem, kar se je tako dolgo želelo. Manjšinska pro-

blematika postaja vedno bolj dogovor med državami in vsaka država ima pravico in dolžnost, da posreduje za svojo manjšino. Zdi se samoumevno - in Slovenci v Italiji so to takoj razumeli - da bi bil tristranski podpis memoranduma v prid samo italijanski manjšini (!), bi postavilo v zmrzalno skrinjo že dolgo pričakovani zakon o globalni zaščiti Slovencev v Italiji. Tudi reakcija Slovencev v Italiji je prispevala k dejstvu, da sta obe državi morali zamrzniti pogovore. Vsekakor je bil s to potezo memorandum postavljen v hladilnik in nikakor popolnoma zamrznjen. Po mojem mnenju, nadaljuje Franco Juri, je nesprejemljivo stališče Unije Italijanov, ki daje vso krivdo Slovincem v Italiji, "da je edina kriva za kompromitarnost bistvenih interesov italijanske manjšine in da je edina, ki nosi krivdo za ohladitevnost med obema manjšinama". Gospodi Borme, Tremul, Giuricin, itd..., ali se ne zavedate intelektualne in etične vrzeli, ki ste jo povzročili s tako izjavo? Kdo je konec koncev italijanska manjšina, izvoljeno ljudstvo? Kateri sveti in življenjski interesi Italijanov naj bi bili pomembnejši od interesov Slovencev? Nesprejemljivi napad na organizacije in struk-

ture Slovencev v Italiji se nevarno spajajo z interesi tistih, ki jim je destabilizacija odnosov primarni interes, ki vam čez mejo servirajo nevarne nasvete? Divide et impera? Med prepričajočima se manjšinama so vedno uživali le vladni krogi katerihkoli držav, saj je znano, da vsaka država strmi za dejstvom, da odobri čimmanj pravic.

Vendar se na žalost zdi, da se je v Uniji Italijanov ustalila praksa in težnja ekskluzivizma ter kratkovidna politika in kulture. Predvsem se zdi nevarna za tisto večetlično kulturo in sožitje, ki so jo mnogi od nas skušali gojiti in hraniti od že pozabljenih časov Skupine 88.

Članek sam nima potrebe komentarjev, ker je sam od sebe zelo zgovoren. Vseeno pa je vredno, da se nam te vrstice in ta pogled na določeno realnost vtisnejo v spomin, kajti poraja se nevarnost, da nacionalizem nevarno zamrača um še najbolj razsodnim ljudem. Kaj pa pomeni nacionalizem v naših krajih nas uči zgodovina in sploh ni potrebno, da še enkrat pride, na obeh straneh meje, do nezaželenega ponavljanja zgodovine.

MARKO JARC

Nadaljujemo z objavo členov pokrajinskega statuta

Partecipacija občanov

V prejšnji številki DELA smo objavili tiste člene pokrajinskega statuta, ki so izrecno zadevali slovensko manjšino.

Tokrat pa objavimo eno izmed bistvenih poglavij pokrajinskega statuta, to je poglavje v participaciji občanov pri javnem upravljanju, ki je bila v vsebinskem pogledu najbrž najbolj pomembna novost zakona 142/90 o krajevnih avtonomijah. Pojem o večji participaciji občanov je namreč vodilna misel reforme krajevnih uprav, saj bi morala delno odpraviti tisto "nekomunikacijo" med občani in javnimi ustanovami, ki postaja čedalje občutnejša.

V besedilu pokrajinskega statuta je mogoče razbrati "politično voljo", da se to vrzel premosti; važno bo seveda, da ne ostanejo dobri nameni le pisane besede. Vendar pri tem bo bistveno, koliko bodo sami občani izkoristili vse predvidene možnosti.

7. NASLOV - LJUDSKA PARTECIPACIJA

1. POGLAVJE - INSTITUCIJE ZA PARTECIPACIJO

Člen 64 - Oblike participacije

1. Pokrajina spodbuja, podpira in vrednoti vse svobodne oblike združevanja občanov, posebno tiste, ki zasledujejo socialne, civilne in kulturne cilje, ki delujejo na področju miru in mednarodnega sodelovanja, zaščite okolja, umetniških in kulturnih dobrin, skrbstva, ki delujejo za varstvo, zdravje občanov, ter jamči vsem isto dostojanstvo in obravnavo.

2. Pri spodbujanju in vrednotenju raznih oblik sodelovanja občanov pri javnem upravljanju, Pokrajina zagotovi združenjem in društvom:

- da bo sprejemala mnenja in predloge za razreševanje problemov, ki zadevajo različna področja, ki so v pristojnosti Pokrajine;

- da bo omogočila združenjem, društvom, ustanovam, prostovoljnim organizacijam, da se poslužujejo struktur in uslug Pokrajine, ter da imajo dostop do informacij, na osnovi pogojev, ki jih bo določil pravilnik;

- da bo s posebno občutljivostjo dala na razpolago svoje strukture in sedeže;

- da bo uveljavljala posebne oblike posvetovanja na posameznih tematikah s

tistimi združenji oz. društvu, ki so pri teh tematikah neposredno zainteresirani, in to s pomočjo javnih skupščin oz. anket in s povezovanjem z različnimi pokrajinskimi organi, komisijami oz. drugimi telesi;

- da bo ustanovila Konzulto organizacij, ki delujejo prostovoljno (consulta del volontariato), "kateri bodo lahko" pristopila vsa združenja, ki delujejo na tržaškem pokrajinskem teritoriju;

- da bo ustanovila posvetovalnice, stalne in začasne, na posameznih temah, ki so tudi po mnenju združenj prvenstvenega pomena za prebivalstvo;

- da bo upoštevala mnenja in predloge združenj, ki bodo lahko koristno dopolnjevale najbolj pomembne upravne akte, kot so proračun, programske smernice in delovni načrti;

3. Razne oblike participacije bo podrobneje določil pravilnik.

Člen 65 - Pokrajinski seznam združenj

1. Je ustanovljen - tudi v posvetovalne namene, pokrajinski seznam združenj.

2. Vključitev v seznam določi pokrajinski odbor. Odbor tudi letno preveri, če združenja oz. društva odgovarjajo pogojem in odloča o izključitvi tistih združenj, ki ne zadoščajo pogojem, ki so navedeni v naslednji točki.

3. Za vključitev v seznam morajo društva imeti naslednje značilnosti:

- morajo biti uradno ustanovljene ali pa pripadati organizacijam mednarodne, državne ali deželne razsežnosti, z vsaj enim sedežem v Pokrajini;

- morajo delovati brez dobičkonosnih namenov, njihovi statuti pa morajo sloniti na načelih demokracije in morajo nuditi možnost, da se lahko občani v naše Pokrajine na splošno prepoznajo v njih na osnovi političnih, socialnih, sindikalnih, gospodarskih, kulturnih, verskih, športnih in rekreacijskih namenov;

- imeti vsaj 9 članov;

- izdelati ob začetku leta delovni načrt dejavnosti in delovni obračun delovanja v preteklem letu.

4. Modalitete in pogoje za vključitev v zgoraj omenjeni seznam bo določil pravilnik, v katerem bo tudi predvidena porazdelitev združenj glede na njihovo dejavnostno področje.

2. POGLAVJE - SODELUJOČA PARTECIPACIJA

Člen 66 - Prošnje in peticije

1. Občani lahko naslovijo na Pokrajino prošnje in peticije, ki težijo po ščitenju kolektivnih interesov in ki sodijo v pristojnosti pokrajinske uprave.

2. Prošnje lahko predložijo posamezniki ali združenja. Peticije, postavljene v razčlenjeni obliki, mora podpisati najmanj 250 občanov, ki prebivajo v tržaški pokrajini.

3. Posamezniki ali društva lahko uporabljajo slovenski jezik v pismenih in ustnih odnosih s pokrajinsko upravo in imajo pravico, da odgovor dobijo v istem jeziku. Pri tem se bo uprava posluževala prevajalskega urada.

4. Predsednik posreduje prošnje in peticije pristojnemu organu za njih obravnavo.

5. Pismeni odgovor na prošnje oz. peticije bo moral slediti v kratkih časovnih rokih tako kot bo predvideval pravilnik v aplikaciji zakona 241/90.

6. O modalitetah in pogojih za obravnavo in za odločitve, v zvezi s prošnjami in peticijami določa pravilnik.

Člen 67 - Pravica o iniciativi

1. Iniciativo o sprejemu upravnega akta, ki se nanaša na splošni interes, je mogoče izvesti s predložitvijo pokrajinskemu svetu predloga, opremljenega z opisnim poročilom.

2. Pravica o iniciativi ne velja za naslednja upravna področja:

- a) statut in pravilniki, ki zadevajo delovanje organov ustanove
- b) proračun in večletni načrti
- c) letni obračun
- d) pokrajinski davki in tarife
- e) razlaščenja za skupno korist
- f) imenovanje
- g) za vsa področja, ki niso v upravni pristojnosti Pokrajine.

3. Predlog mora podpisati vsaj 5.000 prebivalcev, ki so vpisani v volilne liste Občin tržaške pokrajine; podpisi morajo biti overovljeni, kot to predvideva zakon.

4. Predlog lahko vložita tudi (vsaj) 2 občinska sveta naše Pokrajine z akti, ki jih je sprejela dvotretjinska večina izvoljenih občinskih svetovalcev.

5. Pokrajinski odbor, na osnovi mnenja pristopnega funkcionarja, odloča o sprejemljivosti predloga v roku 30. dni od predložitve.

6. Če je predlog sprejemljiv in ko se je o njem pozitivno izrekel tudi pokrajinski odbor, potem ima pokrajinski svet 60 dni časa, da predlog obravnava.

7. Pred obravnavo pokrajinskega sveta, morajo biti predlogu priložena mnenja, kot to predvideva člen 53 zakona 142/90.

8. Modaliteta in pogoji za vložitev, obravnavo in odločitve o iniciativah bodo predmet pravilnika.

(nadaljevanje v prihodnji številki)

Zahvala tovarišu Battellu

V ponedeljek 10. februarja je bila na pokrajinskem sedežu DSL slovesnost, s katero se je hotela stranka zahvaliti tov. Nereu Battellu, ki je dve mandati dobi nadvse pomemben. To pomembnost in spoštovanje do opravljenega dela senatorja Battella, so mediji dokazali z dejstvom, da je bila nad poročanjem objavljena njegova fotografija. Zahvalni govor je v imenu stranke posredoval pokrajinski tajnik DSL Maurizio Salomoni, ki je na prvem mestu podčrtal kvaliteto dela, ki jo je Battello izvršil v senatu. Ne smemo namreč pozabiti, da je bil aktiven član v komisiji za pokole (Commissione stragi), v kateri se je proslavil kot izkušen jurist. S svojo figuro je tudi dvignil iz provincialnosti Gorico in njene predstavnike v Rimu, ki so bili do sedaj bolj v ozadju pomembnih dejanj. Salomoni je na kratko strnil pomembnejše Battellove posege v prid goriške pokrajine in sicer od carinskih vprašanj, do proste cene, podpore delavcem v nekaterih napetih žariščih. Pomembna je tudi njegova odprtost do bližnje republike Jugoslavije in do novih realnosti čez mejo, v sklopu pažnje do problematike slovenske manjšine v Italiji. Še enkrat pa je Salomoni podčrtal pomembno vlogo Battella na področju prava, saj se je začel ukvarjati s to problematiko že kot odvetnik branilec pri pokolu v Petovljah in je že takrat dreznil v osje gnezdo, ker se je zelo približal resnici, oz. prepričanju o črni matrici pokola. Goriška federacija je zato ponosna, da je prispevala k izvolitvi tovariša Battella, ki pa ne želi obnoviti kandidature za senat. V prepričanju, da se bo Battello še naprej ukvarjal s politiko in da bo še prispeval k rasti stranke s svojimi nasveti, izkušnjami in delovnim zgledom, se je tajnik zahvalil v imenu stranke in vseh tovarišev DSL.

Vendar se Slovenci na Goriškem ne moremo ustavljati samo ob besedah pokrajinskega tajnika DSL. Nereo Battello je bil tudi in predvsem naš, saj njegova družina govori slovensko

in tudi sam obvlada ta jezik. Prav zaradi tega in aktivnega delovanja v stranki iz mladih nog, in skozi krivice in centralizem bivše KPI, je Battello zrasel v pravi simbol poštenjaka in kvalificiranega predstavnika v Rimu. Z njegovo sposobnostjo in prisotnostjo je zadovoljil Slovence in Italijane, saj je z eno nogo spadal k obema lingvističnima skupinama. Slovencem je veliko pomagal, ker je tudi doživljal našo problematiko. Resno in trezno je tudi spremljal počasne "rimske mline". Pomemben je bil njegov pesimizem, kajti je izražal realnost položaja. Prepričan je tudi bil, da Craxijeva vlada bi nam lahko dala zaščito, raje pa je privilegirala zavestništva na desno z listarsko reakcijo. V zadnjem letu pa je njegov optimizem zaživel. Sam je priznal, da se je v enem letu zadeva nekoliko spremenila s premiki v vzhodni Evropi. Prvič je bilo občutiti, da je udi v parlamentu več sproščenosti do problematike manjšin. Ni potreba Slovincem še posebno povedati kako pomemben zakon je Battello izsilil v parlamentu. To je zakon, ki dovoljuje, da se Slovenci in drugi zopet lahko poslužujejo, skozi administrativni postopek, svojega izvirnega pritoka, ali slovenskega imena, ki ju je fašizem poitalijančil. Pridobitev je velike pomembnosti za našo slovensko stvarnost in sedaj naj Slovenci sami dokažejo, da je bil Battellov trud vreden naporov. Prav zato dosledno izkoristimo prednost, ki nam ga zakon nakazuje.

Poleg politika pa se bo treba spomniti tudi Battella kot človeka, mirnega, prijaznega in ustrezljivega značaja, odprtega diskusiji in zato iskanega tudi v izvenstrankarskih krogov. To je brez dvoma v ponos senatorju samemu, vendar tudi stranki, ki ga je predlagala in volilcem, ki so dali možnost sposobnemu človeku, da je prišel do besede v najvažnejših institucionalnih forumih italijanske republike.

MARKO JARC

Prešernova proslava

Te dni po naših šolah, društvih in organizacijah proslavljajo Dan slovenske kulture. Slika je bila posneta na Prešernovi proslavi KD Rove-Kolonkavec

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Ivan Cankar

ROMANTIČNE DUŠE

Režija Vinko Möderndorfer

v petek, 21. t.m., ob 16.00 - Abonma RED I
v soboto, 22. t.m., ob 20.30 - Abonma RED F
v nedeljo, 23. t.m., ob 16.00 - Abonma RED G

Ponovitev v GORICI v gledališču "G. Verdi":
V torek, 25. t.m., ob 20.30 - Abonma RED A in RED B

DAROVIN PRISPEVKI

Ob poravnavi naročnine so v sklad DELA prispevali tovariši:

Irma ŠVAB - Sv. Križ 8.000 lir,

Srečko COLJA - Sestlan 3.000 lir,

Angel TENCE - Sv. Križ 8.000 lir,

Lucijan TERČON - Nabrežina 8.000 lir.